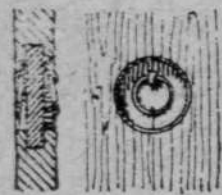
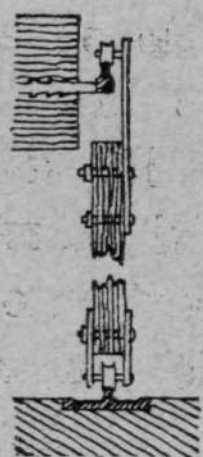

leznične šine. V velikih hlevih rabijo se železne traverze. Da ni treba vzeti premočnih in zato dragih traverz, podpro se s kamenitimi ali železnimi stebri.

Vrata konjskih hlevov naj se dobro zapirajo in se vedno venkaj odpirajo. Proč molečih kljuk naj ne imajo, in ključalnice naj bodo vdelane v les (glej pod. 7.). Priporočati je vrata, katerih zgornja polovica se daje zase odpirati. Ob hudi vročini taka vrata dobro služijo za prezračevanje. Vrata naj bodo dosti visoka in široka, pragi naj pa ne bodo nad 6. do 10 centimetrov visoki, da se konji ne zadevajo in tako poškodujejo. Za shrambe vozovom, ki imajo velika vrata, boljše so taka vrata, ki se ne odpirajo kakor navadna, ampak ki se tje in sem po kolesih pomikajo. Podoba 8. kaže vrata na kolesih in šinah. Takih vrat ne more kvariti veter.

Pod. 7.

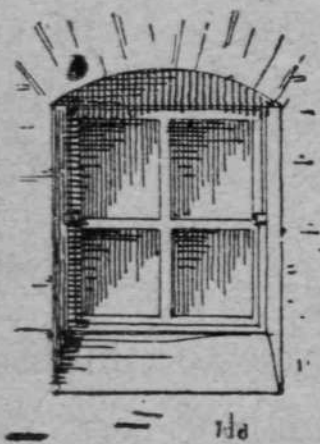

Pod. 8.

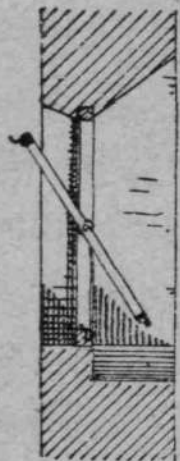
V konjskih hlevih bodi v obče toliko svetlobe, kolikor je mora biti v stanovanjih. Okna naj bodo tako narejena, da svetloba ne pada naravnost konju v oči, torej ne smejo biti okna vstric konjevi glavi in ne preveč pri tleh. Tudi zarad prepaha je dati oknom pravo mesto. Slepe (obrušene) šipe so za konjske hleve posebno dobre. Tudi bolj temno barvane stene so za zdravje konjevih oči boljše kot pa prav živo pobeljene.

Zarad potrebnega prezračevanja priporočajo se okna z lesenim ali še bolje z železnim okvirom (glej pod. 9. in 10.), kateri se suče okoli vodoravne osi. Tako okno da se po potrebi bolj ali manj odpreti.

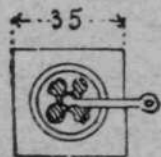
Za prezračevanje služijo odprtine, ki se zapirajo s preprostimi vratici ali pa s prezračevalnimi rozetami (glej pod. 11.). Te odprtine odvajajo zrak naravnost na plano (glej pod. V. priloženega načrta*) ali pa skozi streho po prezračevalnih cevih (glej pod. VI.)*

Pod. 9.

Pod. 10.

Pod. 11.

Bodi si prezračevanje tako ali tako, vsegdar naj se dobro vrši prezračevanje, vendar naj pa nastali prepah ne nadleguje konj. Prezračevalne naprave naj bodo ob

enem tako urejene, da izpuhtela voda ne zmrzuje po zimi v njih, pa da tudi v hlev ne kapa na konje.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* Plemensko goved muricedolske pasme, nakupljeno z državno podporo, kupili so na javni dražbi 26. maja v Ljubljani naslednji gospodarji: Andrej Petelin v Kamenjah, Vincenc Ogorelec v Škofljici, Janez Lackner v Mozlju, Bernard Kovačič v Sodražici, Anton Zajec v Potoku, Janez Adamič na Blatu, Jos. Fr. Seunig na Bokalcu, Franjo Grdadovnik v Logatcu, Tomaž Tolazzi v Logatcu. Enega bika kupila je tudi podružnica senožeška.

* „Land- und Forstwirtschaftliche Unterrichts-Zeitung“ se zove list, katerega je začelo letos izdavat c. kr. kmetijsko ministerstvo. List bode izšel vsako leto po štirikrat v nedoločenih obrokah ter stoji 4 gld. na leto. Vsebina listu bodo ministerstva uradne objave gledé kmetijskega pouka, članki o organizaciji kmetijskega pouka in sploh razprave gledé tega pouka. List, kojega prvo številko smo uže prejeli, urejuje Fr. vitez Zimmermayer, c. kr. ministerijalen koncipist.

* Kupčija s pšenico. Iz Chicaga v Ameriki poročajo, da je neka zadruga nakupila 40 milijonov bushelov (1 bushel = 36.25 l.) pšenice. Ta zadruga ima neki tudi uže v svoji lasti vso pšenico iz St. Louis, Toledo, San-Francisco in Novega Jorka ter skoraj gotovo polovico pšenice, kar je je v Liverpoolu. — To je vse nasledek rastočega kapitalizma, ki skuša s špekulacijami delati ceno uže vsem rečem. Umetnega podražanja pšenice je torej tudi pri nas nadejati se, ker so naše žitne cene zavisne od ameriških. Ako se pa ta špekulacija ne bode obnesla, no, potem bode pa skoraj gotovo učenila se pšenica.

* Umrl je 9. t. m. gospod Leopold Dekleva, posestnik v Bujah pri Košani. Pokojnik, ki je bil preko dvajset let ud c. kr. kmetijske družbe, bil je vzoren kmetovalec, zlasti vnet sadjar. Kmetijska družba odlikovala ga je večkrat za njegovo napredno delovanje, in v priznanje svojih zaslug v obče bil je odlikovan s srebrnim križcem za zasluge.

Gospodarske izkušnje.

* Zdravilo zoper drisko pri teletih. Pri teletih je driska ena najpogostejših bolezni. Živinozdravniške knjige ne vedó priporočati vspešnega zdravila ter svetujejo, tako tele zaklati, dokler je še pri mesu. Tudi jaz sem uže storil tako pri lepem velikem teletu in v želodcu našli smo veliko sirasto kepo, ki je bila trda kot kamen. Letos pripetila se mi je enaka pri manji, koj po rojstvu klavrnici telici. Ko sem jo hotel dati zaklati, da bi vsaj kožo rešil, svetuje mi skušen sosed, naj telici dajem nekoliko dni po 1/8 litra zavretega

*) V 23. številki „Novic“.

vina z vsemi dišavami, kakor se pripravlja za ljudi. To storim in tele je kmalu okrevalo, posebno pa se je ojačilo in jelo slasto jesti, ko sem mu dal nekoliko krat še stolčenega encijana na vinu, ki je bilo deloma zmešano z vodo. — Telico dal bi bil pred 4 tedni rad za 3 gold., danes pa je ne dam za 20 gold.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

59.

Črni gozd in njega velikani.

Število šilastega drevja ni veliko, v vsem ga utegne biti do 500 vrst, ali zato se ono širi tu in tam v nepreglednih gozdih. Šilasto drevje raste združno, ter je zelo neznosljivo, ne trpi med seboj tujca. Šilasto drevje se je vrlo zgodaj pojavilo na zemlji, in dolgo dobo je zgolj ono kraljevalo. Dokaj kesnejše se je pojavilo pernatost drevje, ali dan danes ima uže velike prostore v svoji oblasti. Hladni kraji so dan danes prava domovina šilovja. Čim bolj se bližamo toplim krajem, tem bolje se pozgublja šilovje. V tropskih krajih bi ga niti ne dobili, da ni tam visokega gorovja, katero mu ugaja. Gorostasnemu razvoju šilovja najbolje ugaja zmerni pas, in zato so se tu razvili največi gorostasi.

Med evropskim šilovjem ponaša se najbolje naša jela. Stare jele dosegaajo več potov višino 60 m, pa tudi več. Göppert je vedel v Šlezki za jelo, ki je bila 73 m visoka. Po českih gozdih se še nahajajo visoke jele. Najviša jela, ki so jo tam dobili, imela je 10 m v obsegu. Da taki gorostasi ućakajo visoko starost, jasno nam je po tem, ker jela še le v tridesetem ali štiridesetem letu začne cvesti. Na Hrvatskem se tudi nahajajo visoke jele, najveće pri Prabrodu in Jasenku, stari utegnute biti okolo 500 let. Tu se nahaja tudi še mnogo jel, ki so stare po 350—400 let, vse so zdrave, ter merijo v premeru po 110—140 cm, in visoke so po 30 do 40 m.

Koliko visoko se more potegniti bor, ne vemo, tega pa zato ne, ker se borovina mnogo upotrebljuje, zato se ne varuje, ampak prezgodaj seka. Eden bor v državnem gozdu pri Liegnitzu velé, da je 31 m visok. Na Hrvatskem se nahajajo najkrasnejši borovi v okrožju Otoškem med Vrhovino in Babinim potokom. Zvećine so to črni borovi, ki so jih prej kot ne Francozi posadili. Stari so po 75 let, v premeru imajo po 80 cm, in visoki so po 16 m.

Smereke se dobé stare po 600—700 let. Zvećine se te starke nahajajo uže osamljene; skrbno jih ćuvajo kot žive priće davne prešlosti. Take gorostasice dosegaajo ogromno višino. Na posebnem glasu je ena smereka pri Frankensteinu na Šleskem. Na Hrvatskem v Črni Dragi se nahajajo krasne smereke po 46 m visoke, in v premeru imajo po 110 cm.

Najgorostasnejši mećesni se nahajajo v Alpah, vzlasti v Walisu. Visoki so po 50—60 m, in v premeru imajo po 1 m.

Najkrasnejše šilasto drevo v južni Evropi je cipresa. Raste počasi, živí dolgo, ali pri vsem tem ni kaj prida debela. Najglasovitejše ciprese so na Sveti Gori, na dvorišču samostana Haja-Leona. Griesebach sodi, da so po 1000 let stare, in to je verojetno. Pripovedka trdi, da so jih zasadili 359. l., ko so samostan pozidali. V višini enega metra imajo ta drevesa v obsegu 4—5 m. Pri Somni na Lombardskem stoji cipresa o kateri velé, da je starejša od onih na Sveti Gori. Ko je Napoleon I. ondi cesto delal, dal je pot zaviti, samo da je obvaroval gorostasno cipreso.

Šilovje, ki raste po Aziji, ne dosega višine, ki jo ima v Evropi, ali zato so mu debela mnogo debelejša. Tako so uže od nekdanj na glasu cedre libanonske zaradi ogromne svoje debeline. O najstarejših deblih zatrjujejo, da imajo po 12—15 m v obsegu. Po ogromnih deblih sodeć računa Hooker, da najćvrstejše cedre libanonske utegnajo biti stare po 2500 let. Na Himalaji raste libanonski cedri vrlo sorodna vrsta, ki tudi ni dosti šibkejša. Stolićka omenja, da je tam videl drevesa, ki niso bila visoka več kot 50 m, ali so zato imela v obsegu po 12 m. Visoki bor (*Pinus excelsa*), ki je po Aziji jako razširjen, ter je v najbližem sorodstvu s severo-ameriřkim gorostasnim belim borom, tudi navadno nima več kot po 50 m višine. Po Japonskem rastejo neke vrste jel, ki tudi niso več kot po 50 m visoke. V tropskih krajih azijskih po bregovih raste ena vrsta tis, ki so tudi po 50 m visoke.

Tisa je na glasu zaradi izredne svoje ćvrstosti. To rućeckasto drevo je trdo in raste zeló počasi. Göppert omenja, da je na Šleskem na več mestih v dolinah in na višinah opazoval dalj ćasa, koliko se tisa potegne in koliko podebelí, ter je zapazil, da se v enem letu ne poredí več kot za eno pariřsko ćrto, in toliko debeljenje vrří se samo v prvih 150 let, pozneje peša. Prav to so opazovali tudi na Angleřkem. Na cerkvenem dvoru v Braburnu v Kentu, pa v Fotheringallu na Škotskem, stojé tise, ki imajo 58—60' v obsegu, in po 2800—3000 kolobarjev. Ena najćvrstejših tis, ki rastejo na Nemřkem, bila bi ona, ki stoji na Šleskem, na tako nazivanem Fürstensteiner-Grundu, in ima v obsegu 7', pa ona pri Somsdorfu, ki ima v obsega 12½'. Stari ste nad 500 let.

Po hrvatskih gozdih tudi gine tisa. Najlepše tise se nahajajo dan danes na onem obronku Rišnjaka, ki se spuřća k izviru Kolpe, in potem okolo Prezida. Cerkev prezidska je pokrita s tisovimi deskami, in parobki posekanih tis se še vidiyo v okolici prezidski. Ti parobki imajo v premeru po 80 cm, toraj so imela debela v obsegu nekako po 7½'. Pri Čabru stoji tisa, ki ima 5' v obsegu.

Vse te popisane vrste zaostajajo v svoji višini za šilastim drevjem, ki raste po Avstraliji in obližnjem otoćju. Norfolkška jela, ki raste na otoku enakega imena, ima po 12 m v obsegu, in višine po 70 m. Aravkarije, ki rastejo po vzhodni obali avstralski, niso tako visoke, ali se vendar še posilijo do višine 50 m. Na Novi Zelan-